

UNDERSTANDING OF SOVEREIGNTY IN THE ESTABLISHMENT OF SOCIAL ORDER AND FREEDOM OF THE INDIVIDUAL ACCORDING TO THOMAS HOBBS

İkram BAĞCI

*PhD Students, İstanbul Medeniyet Universty-Political Science And Public Administration
bagcikram@gmail.com
ORCID Number: 0000-0002-7044-7022*

Received: 15.11.2017

Accepted: 16.03.2018

ABSTRACT

Throughout history, many political philosophers have mediated the formation of social order by disseminating several ideas on concepts of state, sovereignty and liberty. Thomas Hobbes is one of the political philosophers who lived between 1588 and 1679 and constituted the foundations of the conception of nation-state, with typologies of "law of nature" and "social contract". Hobbes argued that the egalitarian and absolute free state in which man is born causes a constant war situation because of endless will of men for glory, fame and desire. He believed that human being in the state of nature will benefit everyone if he transfers all of his freedoms to an absolute and sovereign power in return of protection of his security and rights. In spite of the absolute liberty of the state, Hobbes put forward only the freedom of the individual's right to live. Hobbes, espousing that although the state is not responsible for anything it does, individuals implement its commandments unconditionally for solitary and integrity of the state and emphasized that Leviathan's sword is sharp and reckless to the social disorder by expressing that the covenants without the sword are but words. In this context, literature search has been done on Thomas Hobbes' thoughts for state, sovereignty and individualism, and besides Hobbes' sense of sovereignty, it is desired to show the importance he gave to the independence of the individual which remains in the background. It is clear that Hobbes is a strict defender of the traditionalist and absolutist state structure. However, it is forgotten that this thought of Hobbes is valid for as long as the state fulfills its duty and is loyal to the contract. If the state does not fulfill its duty and is not subject to the contract, the individual is responsible for protecting himself and his rights. In this study, the state's responsibilities towards the individual for the continuation of the sovereignty of the state will be examined in terms of Hobbes.

Keywords: Thomas Hobbes, Leviathan, Sovereignty.

INTRODUCTION

The emergence of the modern state began with industrialization in the thirteenth and seventeenth centuries in Northwest Europe, with the initiation of intellect and relieving from the influence of religion, and replacement of the feudal society by capitalist society. Thomas Hobbes, who lived during this period, is a philosopher who has made great contributions to the formation of modern nation-state understanding. According to Hobbes, the individuals who make up the society are born equal, but over time their tranquility and peace become impossible because they keep their interests above everything. Hobbes explained this situation by saying "man becomes a wolf to man (Homo hominilupus)" (Hobbes, 2007: 11).

"Hobbes cuts off the connection with God in his model of administration and states that the king is not bound by the orders of God, on the contrary he emphasizes that the religion is bound to and dependent on the king and the state. Hobbes is modern in this respect and is a philosopher who shows the state also modern. "Hobbes is the first thinker who creates and displays the profile of the "modern secular state" saying that "God does not make the law, man makes the law, this man is the king, the king is not not limited even by the commands of God" (Sahin and Dogan, 2017: 334).

"Hobbes wants political power to be in the king, not in the church. He thinks that the conflict in England can be extinguished by gathering power in one hand, king. Because Hobbes is a bourgeois thinker and produces ideas and solutions through the codes of the bourgeoisie (Sahin, Dogan, 2017, 334). Despite all this, it is not right to say that Hobbes is an atheist. He believes in God and his request is that divine factors should not shake the sovereignty of the king ""(Sahin and Dogan, 2017: 348).

Having tried to explain human behavior in terms of mechanical materialism, Hobbes thinks that humans are machines that act on "desires" and "hates". These desires and hates cause fighting and struggle by revealing the feelings of competition, insecurity, glory and honor found in human nature (Hobbes, 2007: 94). In state of nature, people have found a way of reaching a tranquil and peaceful life by establishing the state system through creating a contract against each other because they understand that they can not meet their security and needs alone. By virtue of this contract, people will transfer all their rights to the sovereign power by choosing the sovereign power to enforce laws of nature.

People are beings that want to live and secure a happy life according to their behavior and personality. For this reason, they wish a power that does not end up against all sorts of reasons which will ruin their freedom and a power which is not satisfied with what it got. The fact that people are trying to destroy each other in an unsafe environment in the nature and experiencing a strong conflict of interests (Kalemaj, 2017: 68) obliges the powerless people to obey a common power to protect themselves (Hobbes, 2007: 132). Like Aristotle, Hobbes believes that the best way of governance is in the monarchy-based governments, where citizens act in accordance with the law and it is possible to take all kinds of precautions in order to ensure social order (Hobbes, 2007: 139-140).

The absolute freedom of people is that one can act in the direction of his own will and that he is not intervened in any way against any act he has done. Nevertheless, since ancient times philosophers and theologians have suggested in their theories of liberty that people sometimes live their lives impulsively and sometimes act according to impulsive and deliberate determinations. In this study, Hobbes' ideas on the concepts of sovereignty and freedom will be examined in the context of law of nature and the social contract. Many thinkers have defined Hobbes as liberal because of his view that the individual can do everything that law does not forbid (Akal, 1995: 105). Although Hobbes has strict opinions for the purpose of establishing order, it is desired to be revealed by this study that there is a side of him which cares about the freedom of the individual.

METHOD

This study has involved research on earlier scientific work on Hobbes's sensation of the state, sovereign power and liberty in the light of the rhetorical phrases "Use of state's powers is imperative for ensuring social order" and "The legitimacy of the state's absolute liberty should be recognised for a person to live free and in peace and comfort", and the use of scholarly scans on articles about Hobbes's Leviathan. The facts revealed by the latter, however, were ignored by political scientists on most occasions, seemingly undermining, if not miscounting the freedom of individual, which Hobbes lays an impetus on, which is why, there arouse the need for shedding some light, with more clarity, upon the part of this philosopher that defends the liberty of individuals, which falls weak beside his thoughts defending the order, as well.

LEVIATHAN'S SWORD AND THE SOCIAL ORDER

The word "Leviathan", which Hobbes used in the sense of an absolute state, is a Hebrew word for "sea monster" (giant-dragon). Describing the state with the expression "Leviathan" which is also mentioned in many parts of the Old Testament, Hobbes gave the state the name "mortal God" and wanted to sacred the state by also using religious motifs (Emeklier, 2011: 109). His desire to sanctify the state stems from the desire to elevate the state on solid foundations not his belief in religion. According to Hobbes, people transfer their right to use power and wealth to the state by subordinating their will to someone else's will. The same transfer of rights to sovereign power of other people in society causes the ruling power to set rules that will create fear to unite all people in the same direction. The union that formed this way is called state (civitas) (Hobbes, 2014: 83).

The state's existence depends on the existence of the human community, territorial integrity and sovereignty. Plato is the first thinker to express the ideal state of society and governance with the concept of the state. According to Oppenheimer, the states were born with the development of tribes resulting in the taking of one group under the auspicious of another group. In "Leviathan", Hobbes explained the birth of the state by the social contract and law of nature (Çapar and Yıldırım, 2012: 2). Hobbes bases the mandatory existence of state on two assumptions: law of nature and the social contract. By determining the reasons for the conflicts that have arisen between people after birth, for the sake of building a compulsory state structure to bring peace

and harmony to the individuals, he has determined the duties and responsibilities of the state as well as the individuals

Locke states that in the state of nature, man can not harm someone else's life, liberty, property or any part of his body unless his own safety is put at risk. He speaks of a life of nature that is safe, peaceful and that has individual freedom (Emeklier, 2011: 114). However, according to Hobbes, there is an equality in the "human's natural state". The state of nature is the most free state of human beings because it does not contain social or normative constraints on human action (Hobbes, 2007: 96-97). In this case, the equal right of everyone on the same desired thing will bring along people into conflict with each other, the continuity of the war and chaos.

In accordance with the laws of nature, every human being has the right to do everything he wants, even has the right to influence another person's body as long as he can. For this reason no one is safe. In the state of nature, human beings usage of means such as competition, insecurity and greed has created a belief in Hobbes' mind that a state is needed to create a sustainable social organization (Kalemaj, 2017: 69).

People who live in fear of death, loneliness, poverty, short and wild life in the state of nature have found to limit the "laws of nature" to the laws of society to live in peace instead of a life in which goods and lives are not protected and there is no justice and property (Hobbes, 2007: 96,106). People, in fact, have a manipulative and confrontational natural life. However, they saw that making a rational choice to give up their unlimited freedom through their minds, handing all the authority and power to a sovereign would be to everyone's benefit (Williams, 1996: 220). Although the penal system that the sovereignty provided to protect people in the state of nature is a situation that weakens the formation of the state by bringing the people together (Carvalho, 2015: 8), people have established a state and passed into a civilized society with a contract they have done among themselves, by transferring all their rights to a sovereign which is not a part of contract in order to overcome all the negativities of the state of nature. For this reason, fear in state of nature will be the fear of the state from now on, with everyone transferring all its power to a single sovereign.

Hobbes' social philosophy is based on the principles of "selfishness", "individualism" and "utilitarianism". Contrary to Pufendorf's philosophy, according to Hobbes' philosophy, the moral values of people in state of nature are not a matter. For this reason, in an environment where morality is not valid, man is guided by his own egos and personal interests (Kalemaj, 2017: 69). According to Hobbes, people's contact with each other comes from either their desire to meet their mutual needs or pursue their glory and fame. For this reason the formation of society emerges not as the product of friendships but self-love (Hobbes, 2014: 24). In line with this understanding, people form friendships and social rules in order to fulfill their own wishes.

According to Hobbes, the financial and social resources to meet people's desires and wishes are limited. People's selfishness, power, wealth, and unending desires are enough reasons to make a conflict and war with their competitors (Hartz and Nielsen, 2015: 12). For this reason, Hobbes believes that the state, which is the dominant power that can constantly control nature in order to ensure social confidence and minimize conflicts,

should have absolute dominance (Hobbes, 2007: 153-154, 179-180). "This obligation will continue as long as the state is subject to the contract and performs its duty. A person can protect his own life, he has the right to self-defense. National has the freedom to do or not to do if the sovereign does not rule. The duty of the nationals to the state continues as long as the state protects them. If the king ceases to rule, the nationals will return to absolute natural freedom "(Sahin and Dogan, 2017: 347).

The state's being existent as an asset shows that people who are in the nature have given up on harmful actions against each other. Hobbes states in De Cive that in the state of nature, each person has a desire to harm each other, even if that desire does not have the same intensity (Hobbes, 2014: 26). For this reason, the objective of the state in the Leviathan is to provide individual security that can not be achieved by law of nature. Justice, equality, modesty, equity and compassion are concepts that drift men to take side, to be arrogant and to get revenge where there is no sovereign power (Hobbes, 2007: 127-128). For this reason, it should be necessary that the state, which is the sovereign power, must demonstrate the necessity of the sword for social order in line with need. In social events, the disproportionate force exerted by the security forces in their interventions is described as excessive pressure on freedoms for some. However, according to Hobbes' state mentality, any act made to overthrow the sovereign power, to shake authority justifies the punishment of people for not complying with the rules of social contract. Because the ruling power should never share the authority of the state for the continuation of the state, and the peace and comfort of its citizens. The state authority that Hobbes deems necessary actually originates from the desire to preserve the individual's existence and the right to life.

According to Hobbes, those who are not satisfied with states' ruling define monarchy as tyranny, aristocracy as oligarchy, democracy as anarchy (Hobbes, 2007: 471). The fact that monarchic governments have only one power, the identification of the interests of the sovereign with the interests of the people, monarchs' getting the opinions of those who he trust whenever and wherever he wants makes the monarchy to be the best management style. In aristocracy and democracy, on the other hand, the welfare of the people is directly affected by harmful opinions, illegal acts and internal disturbance. In the form of these two administrations, people in management are always jealous, talk and argue in the direction of their interests, so disturbance is a never ending problem (Hobbes, 2007: 139-141).

According to Hobbes' "social contract", the cause of the contract between the parties is to ensure the safety of life and property. For this reason, Leviathan's sharp teeth will provide social order, either bring people's - those who see infinite freedom in himself, and those who want to carry nature's laws solely for their own benefit - swords to their kins by making them conform to social contracts, or by hurting their lives with a sharp and strong state (enforcement of laws).

ABSOLUTE AUTHORITY - CONDITION OF BEING A SOVEREIGN STATE

Sovereignty; may be represented by a person, the minority or the majority of the people. According to Hobbes, if the sovereign power is absolute, continuous and indivisible and no sovereignty is shared with any other power will ensure the state's survival. The dismissal of all authorities but state in the treaty concluded during thirty-year wars in Europe is accepted as the beginning of the state's acknowledgement as the sovereign power (Philpott, 1995: 353-368).

The state ensures that it is obeyed, by its compelling power and its authority arising from the the consent of the rulers. There are two ways for the state to gain sovereignty. Among them the first one is the "acquired state" which can be obtained by using force by sword against those who oppose the administration, slaughtering it if necessary and pushing them to accept its own administration. The second way of sovereignty is the "political state", which is a contractual state, in which people must voluntarily agree to a person or board with the thought of establishing their own security (Hobbes, 2007: 130). Nowadays, there are governments acting with the understanding of a political state looking acquired state that combines these two forms of government. In the form of this political administration, it is often the case that the forces, thoughts or organizations that act contrary to their own ideologies are destroyed by the power of the state and these policies are carried out as a cover for the state interest.

The primary task of the sovereign is primarily to ensure the safety and happiness of the people. In order to do this, the people should be taught by the ruler that they do not love more the ruling of the other countries and that they do not adhere to any other powers and admire the behaviors of any kind of power. In addition it should be taught that the people should not be unfair, cunning, bullying and not objecting to the law and sovereign, should not leave the need of citizens to anyone (Hobbes, 2007: 237-243).

In terms of instability and uncertainty, human ethics is in a tendency to prevent the risk arising from relativism. According to this approach, the inability of individuals to form appropriate and clear rules for themselves individually leads to an obligation of the gathering of all authority in one power (Kalemaj, 2017: 70). According to Hobbes, if the brute force of sword is not shown, the agreements made are merely a promise, and one can not feel secure (Hobbes, 2007: 127). The absence of an established power, or the inability of the government to adequately provide security will ensure that everyone defends himself against other people, with his own strength and cunning, and all actions will be legitimate.

According to Hobbes, the sovereign can not be objected. It is the sovereign's control to take the necessary precautions for peace and defense of the people in its nationality and to decide what ideas should be taught to the citizens. The sovereign power is obliged to judge citizens and to listen to disputes and to resolve them in a fair manner and to control them by giving physical and monetary punishments to prevent nationals from harming the state. The sovereign rewards people with goods, property, money, glory and fame to encourage people to serve the state. For the continuity of the power, it is imperative that the reward and punishment be

distributed in the sense of rights and justice. The power of the sovereign can never be destroyed unless it renounces itself because it is constant and indivisible. The power and honor of the nationals disappear in the presence of dominant power (Hobbes, 2007: 134-137).

Political approaches that embrace Hobbes' understanding of sovereignty are, in part, against the structure of a democratic society. In democratic societies, while intervening in the ways of life and thoughts of the nationals is unfit, Hobbes stands with the idea that the state should even regulate what would be taught to nationalities. Although the education system is regulated by the state, the intervention of the whole mind of the nationals is unacceptable in modern democratic societies.

Hobbes expressed sovereignty in Leviathan as the sole proprietor of using force, and implied that the sovereign was limited from any restrictions. All the acts of the sovereign were seen to be legitimate because they were done by its nationals' compassion even if they fear. For this reason, all power is legitimate and the expression "abuse of power" is a meaningless charge (Erdoğan, 2004: 354). Because that the contract is made between nationals, a person or organization chosen as sovereign does not have any liability to its nationals (Hobbes, 2007: 132, Çapar and Yıldırım, 2012: 9-11). Hence the authority given by people is a sign of will and responsibility, the responsibility is entirely belongs to the parties because of existing social contract (Hobbes, 2007: 132, Kalemaj, 2017: 70). As the parties are between the citizen and the citizen, and because it is not done with the state, people can not have the right to object to sovereign, otherwise the punishment is required. According to this view, the fact that the state is not a party to the treaty and people accept the domination of a person or group with their own will shows that people are willing to accept everything done by sovereign under all circumstances and these are legitimate.

Hobbes, who has drawn the line for duty to obey the sovereign only through "security", stresses that the expectation of autonomy in the state is empty where security is not provided. Hobbes who states that a person's right to protect his or her own life is a right that can not be transferred at all; otherwise, social contract will lose all meaning, Hobbes underlines that everyone has "the right to resist" or "freedom of disobedience" to protect his or her life, whatever the circumstances (Sahin, Dogan, 2017, 347).

According to the law of nature, every human being has absolute freedom in terms of protecting his / her freedom of life. In line with this goal, he/her exercises law of nature by acting with his/her own strength, reason and judgment (Kalemaj, 2017: 68). According to Hobbes, the right to life and security of the individual is the right they bring with them when they form society, and the right to property is formed together with the state (Çapar and Yıldırım, 2012: 18). In accordance with the social contract, people have agreed to obey an authority where they will guarantee peace, integrity and trust for themselves by giving up their natural freedom in the direction of their minimum interests (Kalemaj, 2017: 70). For this reason, the state has to provide the right to life, property right and life safety of the individual. Where the individual's right to life and safety are not provided, the state's sovereignty over the individual has become unacceptable. While this is true for Hobbes, this aspect of Hobbes is often overlooked.

FREEDOM OF LIFE OF THE INDIVIDUAL VS. THE STATE'S ABSOLUTE FREEDOM

The concept of liberation from the Latin word "Libertas" is expressed in English by the concepts of "liberty" and "freedom". Freedom can be defined as the determination of actions and options by self-determination without any external constraint, oppression and limitation (Thiselton 2002: 107), unobstruction of the behavior of the individual due to any prerequisite or law or undetermination of his/her abandonment (Plantinga, 2002: 29).

Thomas Hobbes' theory of politics is an important starting point for liberal legal systems as much as it is in modern political societies in terms of the normative importance of individual freedoms and equality. Hobbes' relation to liberal tradition is based both on individual freedoms and on the conceptualization of contemporary criminal systems by the sovereign state (Carvalho, 2015: 1-32). According to Hobbes, freedom is what the individual wants to do to the extent of his power and intelligence, without any obstacles, but Hobbes have claimed that the true freedom belongs to the state (Hobbes, 2007: 92, 155). Although the state seems to possess the rightful freedom, it is the power that prevents other individual from intervening in the freedom of the individual. This power is the only adress that has the right to intervene to the individual in order to assure the order.

Hobbes, advocating the principle of "You can do anything that the law does not prohibit", has adopted liberal view in this respect. Hobbes is indicated as liberal both by C. B. Macpherson and by Leo Strauss, Michel Villey, François Rangeon and R. Capitant (Sahin, Dogan, 2017, 339).

According to solid determinants, the behavior of an individual is determined by facts and events, however there is no determination in the universe according to libertarians. Free behavior is shaped by internal reasons, depending on the individual's desire, will, and hope (Hasker, 1989: 67). Determination and freedom can be found together in the understanding of the self-reliant freedom. The freedom of the individual is not completely unlimited, the boundaries are determined by the individual's own nature, not from the outside (Taliaferro and Marty, 2010: 49). Philosophers such as Hobbes, Locke, Hume, and Mill are considered moderate determinist thinkers. According to these philosophers, it is accepted that there is no obligation for free act that it will be fulfilled physically or psychologically, and actions can also take place depending on the character, experience and other internal reasons of the person. In the concept of self-reliant freedom, the actions of the individual are based on the principle of choosing and acting the best according to his/her nature and situation (Simsek, 2017: 13-14).

Liberalism has tried to protect the individual against the arbitrary behavior of the state, with the understanding of the constitutional state, instead of the holy state understanding of Hegelian understanding (Cosgrove, 1980: 84). According to Hegelian tradition, the state is a political institution that produces its own legitimacy. This approach opposes liberalism's suggestion that "well-organized society should be based on the concept of individual rights and freedoms" (Akan, 2011: 24). Hayek argues that individual freedoms can only live under the assurance of law, in fact, people are not subject to the will of others and are free when they are adhered to the

law in the meaning of the general abstract rules (Hayek, 1976: 153). Hobbes is a philosopher who strongly advocates the monarch state. According to him, the promise of the state is the law, and the sovereign does not have to obey the law. It is emphasized that only the freedom of the individual may be in the framework of the laws, and in the case of the right to life, the individual can defend his freedom against the law (Hobbes, 2007: 157, 191). In the understanding of the modern constitutional state, the intervention of power in the private sphere of the individual is confronted as a factor to initiate the conflict (Akan, 2011: 25). It should not be forgotten that the environment of chaos and conflict will increase because modern democratic political politicians will act for the sake of their own interests with the understanding of the acquired state, which will cause more interference with the restraint of the fundamental rights and freedoms of the individual and the private sphere.

Those who are given the freedom to do whatever they want to do with internal emotions, can not imagine how they will harm others while doing selfish and unquestioning behaviors which are beneficial to him and which will increase his happiness (Hobbes, 2007: 92-93). The reason for this according to Hobbes is that there is no moral, legal or socially normative restriction on our behaviours towards desire and will in state of nature (Hartz and Nielsen, 2015: 12; Hobbes, 2007: 96,106). Thus Hobbes argued that the absolute freedom of the state is unquestionable, as long as it does not harm the freedom of the individual in life.

Thinkers such as Hobbes, Locke and Rousseau are of the opinion that despite the fact that people are equal and free when they are born, in state of nature their freedoms are transferred to the sovereign power through social contracts in the direction of insecurity, fear of death and the desire to acquire ownership (Akan, 2011: 28-29). Individuals protected by the sovereignty guarantee the protection of individual freedoms for everyone's common interest through the social contract (Carvalho, 2015: 13). According to Hobbes, equality brings with it insecurity and war because humans are hypothetically born equal together when they are born. It is thought that Hobbes assessed the equality of people at birth in terms of their mental abilities rather than their physical characteristics (Hartz and Nielsen, 2015: 11-12). Man, by nature, knows himself better mentally and recognize everyone's satisfaction from its part as an indicator of equality (Hobbes, 2007: 93).

Peoples' being equal in every way means that their freedom is unlimited. The limitlessness of the freedoms causes them to think that they can get everything they want, as they want, to create an atmosphere of insecurity and ultimately to war and chaos. The absence of a sovereign power to keep people together in peace is a reason enough for individuals to attack each other by their selfish nature (Hobbes, 2007: 95-96). Because the weakness of the sovereign have finished the people's contract against sovereign, "man becomes a wolf to man" circumstance occurs. The unlimited freedom of the individual leads everyone to the feeling of everything alone. As everyone sees itself as a more valuable entity he/she expects the other person to see it like that. Otherwise, people will be destroying each other and harming each other.

Hobbes links the reason why people fight against each other, to competition, insecurity, and passion of being supreme, exist from the natural state. (Hobbes, 2007: 94; Hobbes, 2014: 80). People who unite in a state of

nature and transfer their sovereignty to a single power, now obliges them to comply with the laws and contractual rules that a single power will make about themselves. The right to use force is given to a 'one', ie the sovereign one, a constant inequality between the sovereign and nationals is created instead of the unstable equality (Ağaoğulları and Köker, 2009: 214). According to Hobbes, man can not have an absolute freedom, but he can freely choose the actions permitted by law to be done only with the help of his mind. Man accepts his actions as a necessity for reason, and free from the perspective of turning into act. Although Hobbes is not free in human choice, he has expressed whether or not he is free to do the next move as "freedom despite everything", (Karagözoğlu, 2006: 220-221). According to Locke's social contract, the individual has freedom of disobedience if the state violates security, and the individual can not protect his rights and freedoms. St. Thomas d'Aquin is also stands with the freedom of the people's uprising, if the government is seized with tyranny, or if the sovereign power, which is the legitimate power, deviates to the persecution. (Akan, 2011: 25).

According to Hobbes, the individual can not have a complete and unconditional submission to the administration. Citizens have the freedom to respond to attacks against them according to the limits set by the laws. But if the sovereign power gives the order to terminate the life activity of the individual, then the freedom of the citizen to not obey the commands will be revealed. Where the ruler does not set the rules by law, the individual has the freedom to act according to his wishes (Carvalho, 2015: 7). According to Hobbes, the way for people to find peace and rest can be provided by the transfer of all natural freedoms to the government. However, it is imperative that they retain some of their freedom against the oppression of the sovereign (Hobbes, 2007: 13; Ağaogulları and Köker, 2009: 194). In this sense, individuals should be obliged to take refuge in the shadow of the sword of the ruling power because they are afraid of the attacks of other people, and on the other hand they must keep their freedom in the hands for the fear of sovereigns' taking the rights to live, from their hands.

CONCLUSION AND DISCUSSION

A state or commonwealth is an artificial creation that emerges with acquisition of the multitude, territorial integrity and sovereignty. According to Oppenheimer, the formation of states took place with domination of tribes by other tribes. On the other hand, creation of a state is justified with occasions of self-insufficiency of a person by Plato, or with the consistent human will for acquiring what they consider as best by Aristotle, and with the continual fear of chaos, wars and violent death caused by everyone's exercise of their liberties in equal conditions, them being best described with the term "condition of mere nature" by Hobbes.

According to Hobbes, in the state of nature, where laws do not exist, the notions of injustice, unlawfulness and the measure of good and the evil become obsolete. Since, the right of each to all things appraised as most desirable will invite serious conflict and a perpetual state of war. Locke, on the other hand, insists that, in the state of nature, insured would be a safe life in peace with individual liberty. He opines that wars and chaos may only occur if a person puts his own security at risk. Unlike his contemporary Pufendorf, Hobbes believes that the moral values and judgements of people worth not, in the state of nature. This is why, human actions are

guided by human ego a personal interests, in the state of nature which obliterates moral values. According to Hobbes's view of social philosophy, people form into a commonwealth with the sense of "selfishness", "individualism" and "utilitarianism". Therefore, people seek for the interests they expect to obtain from the target, rather than love, when setting friendly relations with others. Hobbes opines that in the state of nature, people's personal ever-lasting desires and egoism constitute the sufficient grounds for a declaration of war. And Hobbes concludes the only way to get out of this situation would be to erect an absolute common sovereign that may reduce all their Wills, by plurality of voices, as the ultimate possessor of such combined, indivisible and exclusive power.

The sovereign is formed with the conferral by people of all their power and strength upon one Man, or upon one Assembly of Men, representing one united power. The State is entitled to legislate enforce and adjudicate, even if that requires use of coercive power. Any state seeking for absolute authority should show its subjects how to live, what to think, which books to read, and even, teach those, among them, who are willing to receive knowledge, on how to use such power. Furthermore, the sovereign should teach its people not to sympathise or favour or adopt the government of foreign countries or put loyalties on religious groups or powers other than the sovereign by appreciation or otherwise and oversee and fetch for all their needs so that they may not become prone to any other person. Such government to arise by Unity of people under a social contract which holds all covenants of people against each other should treat all people equally and set fearsome rules against those who refuse to admit submission to the communal rules set, even by coercive force, if the need be. It follows from this that a state in the thoughts of Hobbes may never be or behave bad or do unjust things. To him, an individual may not be free in the absence of a government. If the state is or behaves bad and does or subdues actions that are considered unjust or unfair, then the social contract is breached, which case both entitles and empowers the individuals to invoke and exercise their right of self-defence and preservation.

In Hobbes's view, members of the commonwealth who are not satisfied with the governance of the sovereign may not attempt a change in the form of government, nor leave or quit citizenship, nor criticise the sovereign power, nor act or get involved in actions aimed at punishing the sovereign, as they have transferred all their rights to the state in advance and at once. All actions of the sovereign power which comes to rule upon consent and concord of all are construed as having been agreed in advance. In a manner of speaking, Hobbes may be said to view the empowerment of the sovereign by majority of people as sufficient for justifying the latter's actions or inactions at any time during discretionary exercise of rule by the same. Consequently, the subjects are by definition and in essence deprived of any right to dislike the manner of governance adopted and implemented by the ruler. Some people among the multitude will definitely resist or defy the system, regardless of the sovereign's being a monarch, aristocrat or democrat. These people define monarchy as analogous with tyranny, aristocracy with oligarchy and democracy with anarchy. Hobbes, on the other hand, views the monarchic government amongst these alternative methods of rule as the absolute power for so long the interests of the sovereign and the multitude are identical and to the extent that the monarch interchanges information with people whom he trusts as, when and where he may deem fit or desirable. Besides, according

to Hobbes, in either Aristocracy or democracy, people assuming roles in government would become prideful, spiteful, partial, envious, jealous and always protect their own interests and hold discussions. This is why, disturbance is an endless problem in either types of government.

Both Locke and Hobbes acknowledge the right of an individual to disobedience, at times and on occasions where the state fails to provide for his or her personal safety, by mandate of the social contract. Civil insurrection is also viewed as legitimate by Saint Thomas d'Aquin, if the rule is taken over by tyrants or the legitimate sovereign chooses or authorises the use of brutal force. Hobbes on the other hand, limits the liberty of subjects only with those not specifically forbidden by the sovereign. However, as many philosophers, Hobbes also states that a person may act in complete liberty in the event that their lives are threatened and/or endangered. Moreover, the subjects are naturally entitled to defence of themselves, their families and relatives against all acts of aggression, even if performed on order of the sovereign. Although the sovereign power is absolute and unlimited, the people's inalienable right to self defence and preservation is not transferable. This is because that the social contract is built upon the right to live. As termination of the contract would annul and invalidate all covenants, it becomes mandatory for a person to revert to the conditions of mere nature, in order to protect and defend his self and preservation against orders either delimiting or restricting his right to live.

THOMAS HOBBS'A GÖRE TOPLUMSAL DÜZENİN KURULMASINDA EGEMENLİK ANLAYIŞI VE BİREYİN ÖZGÜRLÜĞÜ

İkram BAĞCI

Doktora Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

bagcikram@gmail.com

ORCID Numarası: 0000-0002-7044-7022

Received: 15.11.2017

Accepted: 16.03.2018

ÖZ

Tarih boyunca birçok siyaset felsefecisi devlet, egemenlik ve özgürlük anlayışı üzerine birbirinden farklı fikirler yürüterek toplumsal düzenin oluşturulmasına aracılık etmiştir. Thomas Hobbes 1588-1679 yılları arasında yaşamış, “doğa yasası” ve “toplum sözleşmesi” tipolojileriyle ulus devlet anlayışının temellerini oluşturan siyaset felsefecilerinden birisidir. Hobbes, insanın doğduğundaki eşit ve mutlak özgür halinin, bitmek bilmeyen şan, şöhret, arzu ve istekleri nedeniyle devamlı savaş haline neden olduğunu ileri sürmüştür. Doğa durumundaki insanın güvenlik ve haklarının korunması karşılığında tüm özgürlüklerini tek ve mutlak egemen güce devretmelerinin herkese fayda sağlayacağı düşüncesindedir. Hobbes, devletin mutlak özgürlüğüne karşı bireyin sadece yaşam hakkı özgürlüğünü ön plana çıkarmıştır. Devletin yaptığı hiçbir şeyden sorumlu olmamasına karşın, bireylerin devletin bir ve bütünlüğü için onun buyruklarını kayıtsız ve şartsız yerine getirmesini benimseyen Hobbes, kılıcın zoru gösterilmedikçe ahitlerin sözlerden ibaret kalacağını ifade ederek toplumsal düzensizliğe karşı Leviathan'ın kılıcının keskin ve sorumsuz olmasını vurgulamıştır. Bu çerçevede Thomas Hobbes'un devlet, egemenlik ve bireye yönelik düşünceleri ile ilgili literatür taraması yapılmış olup Hobbes'un egemenlik anlayışının yanında arka planda kalan bireyin özgürlüğüne yönelik verdiği önem bu çalışmayla gösterilmek istenmiştir. Hobbes'un gelenekçi ve mutlakiyetçi devlet yapısının katı savunucusu olduğu açıktır. Lakin Hobbes'un bu düşüncesi devletin görevini yerine getirip sözleşmeye sadık kaldığı müddetçe geçerli olduğu unutulmaktadır. Devlet, görevini yerine getirmez ve sözleşmeye tabi olmazsa birey kendini ve haklarını korumakla görevlidir. Bu çalışmada devletin egemenliğinin devamı için devletin bireye karşı sorumlulukları Hobbes açısından irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Thomas Hobbes, Leviathan, Egemenlik, Özgürlük

GİRİŞ

Modern devlet anlayışının ortaya çıkışı, on üçüncü ve on yedinci yüzyıllarda Kuzeybatı Avrupa’da gerçekleşen sanayileşmeyle, dinin etkisinden kurtularak aklın devreye girmesiyle ve feodal toplumun yerini kapitalist toplumun alması ile başlamıştır. Bu dönemde yaşayan Thomas Hobbes, modern ulus devlet anlayışının oluşumuna büyük katkıları olan filozoflarından. Hobbes’a göre toplumu oluşturan bireyler eşit bir şekilde doğarlar, ancak zamanla kendi çıkarlarını her şeyin üstünde tuttıkları için tam bir huzur ve barış imkânsız hale gelir. Hobbes, bu durumu “İnsan insanın kurdudur (*homo homini lupus*).” deyişiyle açıklamıştır (Hobbes, 2007: 11).

“Hobbes, yönetim modelinde Tanrı ile olan bağı keser ve kralın, Tanrı’nın emirlerine bağlı olmadığını belirterek tam tersi dinin devlete ve krala bağlı ve bağımlı olduğunu vurgular. Hobbes, bu yönüyle moderndir ve devleti de modern olarak gösteren bir filozoftur. “Yasayı Tanrı yapmaz, yasayı insan yapar, bu insan kraldır, kral Tanrı’nın emirleriyle bile sınırlı değildir” diyen Hobbes, “modern laik devletin” profilini oluşturan ve göz önüne koyan ilk düşünürdür” (Şahin ve Doğan: 2017: 334).

“Hobbes, siyasal iktidarın kilisede değil de, kralda olmasını ister. İngiltere’deki çatışma ortamından iktidarın tek elde yani kralda toplanmasıyla çıkılabileceğini düşünür. Çünkü Hobbes, bir burjuva düşünürüdür ve burjuvazinin kodlarıyla düşünce ve çözüm üretmiştir (Şahin, Doğan; 2017, 334). Bunlara rağmen Hobbes’un bir ateist olduğunu söylemek doğru değildir. O Tanrıya inanır, onun istediği Tanrısal faktörlerin kralın egemenliğini sarsmaması gerektiğidir” (Şahin ve Doğan: 2017: 348).

İnsan davranışlarını mekanik materyalist açıdan izah etmeye çalışan Hobbes, insanların “istekler” ve “nefretler”le hareket eden birer makine olduğunu düşünür. Bu istekler ve nefretler insan doğasında bulunan rekabet, güvensizlik, şan ve şeref hislerini ortaya çıkartarak kavga ve mücadeleye neden olur (Hobbes, 2007: 94). Doğa durumunda insanlar, tek başlarına hem güvenliklerini hem de ihtiyaçlarını karşılayamayacaklarını anladıkları için barış ve huzur dolu bir yaşama ulaşmanın yolunu birbirine karşı sözleşme oluşturarak devlet sistemini meydana getirmekte bulmuşlardır. Bu sözleşme gereğince insanlar doğa yasalarını uygulatacak egemen gücü seçerek tüm haklarını egemen güce devretmiş olurlar.

İnsanlar kendi davranış ve kişiliklerine göre mutlu bir hayat yaşamak ve bunu güvence altına almak isteyen varlıklardır. Bu nedenle özgürlüğünü bozacak her türlü sebebe karşı bitmek bilmeyen ve elde ettiğiyle de yetinmeyen bir güç arzusundadırlar. İnsanların doğa durumundaki güvensiz bir ortamda birbirini yok etmeye çalışması ve güçlü bir çıkar çatışmasının yaşanması (Kalemaj, 2017: 68), güçsüz insanların kendilerini korumaları için ortak bir güce itaatini zorunlu kılmıştır (Hobbes, 2007: 132). Aristoteles gibi Hobbes’da en iyi yönetim şeklinin vatandaşların yasalara uygun olarak davrandıkları ve toplumsal düzenin sağlanması adına her türlü tedbiri alabilmenin mümkün olduğu monarşiye dayalı yönetimlerde olabileceği görüşündedir (Hobbes, 2007: 139-140).

İnsanların mutlak özgürlüğü, kişinin kendi istekleri doğrultusunda hareket edebilmesi ve yaptığı herhangi bir eyleme karşı hiçbir şekilde kendisine müdahale edilmemesidir. Bununla birlikte eski çağlardan beri filozoflar ve teologlar özgürlükler üzerine geliştirdikleri kuramlarda insanların kimi zaman içlerinden geldiği gibi yaşamalarını, kimi zaman da içten ya da dıştan gelen belirlenimlere göre hareket etmelerini önermişlerdir. Bu çalışmada da Hobbes'un doğa yasası ve toplum sözleşmesi bağlamında egemenlik ve özgürlük kavramları üzerine fikirleri incelenecektir. Birçok düşünür yasanın yasaklamadığı her şeyi bireyin yapabileceği görüşünden dolayı Hobbes'u liberal olarak tanımlamıştır (Akal, 1995:105). Hobbes'un her ne kadar düzeni kurma adına katkı görüşlere sahip olmasının yanında bireyin özgürlüğünü de önemseyen bir yanının olduğu bu çalışma ile ortaya konmak istenmiştir.

METOD

Bu çalışmada Hobbes'un devlet, egemen güç ve özgürlük anlayışı; "Toplumsal düzenin sağlanması için devlet gücünün gösterilmesi zorunludur," "Devletin tek egemen güç olması için mutlak hakimiyeti şarttır", "Bireyin barış ve huzur içinde özgür yaşaması için devletin mutlak özgürlüğü tanınmalıdır" söylemleri doğrultusunda bilimsel çalışmalar ve Hobbes'un Leviathan isimli eseri literatür tarama yöntemiyle araştırılmıştır. Bunun yanında Hobbes, her ne kadar düzeni ve otoriteyi önemseseye de bireyin özgürlüğüne de vurgu yapmıştır. Ama çoğu zaman bu durum siyaset bilimciler tarafından göz ardı edilmiştir, bireyin özgürlüğü Hobbes için önemlidir, onun düzeni savunan görüşlerinden dolayı zayıf kalan bireyin özgürlüğünü savunan tarafını da ortaya koymak gerekmektedir.

LEVIATHAN'IN KILICI VE TOPLUMSAL DÜZEN

Hobbes'un mutlak devlet anlamında kullandığı "Leviathan" sözcüğü, İbranice bir kelime olup "su canavarı" (dev-ejderha)'nı ifade etmektedir. Eski Ahid'in birçok yerinde de geçen "Leviathan" ifadesi ile devleti tasvir eden Hobbes, devlete "ölümlü Tanrı" adını vermiş ve dini motiflerden de yararlanarak devleti kutsal kılmak istemiştir (Emeklier, 2011: 109). Devleti kutsal kılmak istemesi dine olan inancından değil devletin sağlam temeller üstünde yükselmesini istemesinden kaynaklanır. Hobbes'e göre insanlar kendi istencini başkasının istencine tabi kılarak ona gücünü ve zenginliğini kullanma hakkını devretmiş olur. Toplum içinde diğer insanların aynı şekilde haklarını egemen güce devretmesi egemen gücün bütün insanları aynı doğrultuda birleştirmek için korku oluşturacak kurallar koymasına sebep olur. Bu şekilde teşkil etmiş birlik, devlet (*civitas*) olarak adlandırılır (Hobbes, 2014: 83).

Devletin varlığı insan topluluğu, ülke ya da toprak bütünlüğü ve egemenliğin olmasına bağlıdır. Devlet kavramı ile ideal bir toplum ve yönetim şeklini ifade eden ilk düşünür Platon'dur. Oppenheimer'a göre de devletler, kabilelerin gelişmesi ile bir grubun diğer grubu himayesine almasıyla doğmuştur. Hobbes, "Leviathan" adlı eserinde devletin doğuşunu toplum sözleşmesi ve doğa yasası teorisiyle açıklamıştır (Çapar ve Yıldırım, 2012:2). Hobbes devletin zorunlu varlığını doğa yasası ve toplum sözleşmesi gibi iki varsayım üzerine temellendirmiştir. İnsan, doğduktan sonra diğer insanlarla arasında meydana gelen çatışmaların sebeplerini belirleyerek, zorunlu

bir devlet yapısını oluşturmanın bireylere barış ve huzuru getirmesi adına devletin de bireylerin de üzerine düşen görev ve sorumluluklarını tespit etmiştir.

Locke, doğa durumunda insanın kendi güvenliği tehlikeye atılmadığı sürece başkasının canı, özgürlüğü, malı ya da vücudunun herhangi bir yerine zarar veremeyeceğini bildirir. Güvenli, barış ve bireysel özgürlüğün olduğu bir doğa yaşamından bahseder (Emeklier, 2011: 114). Hobbes'a göre ise "insanın doğal durumu"nda bir eşitlik söz konusudur. Doğa hali, insan eylemi üzerinde sosyal veya normatif kısıtlamalar içermediği için bir insanın en özgür olduğu durumdur. (Hobbes, 2007: 96-97). Bu durumda arzulanan aynı şey üzerinde herkesin eşit hakkının olması, insanların birbiriyle çekişmesini, savaş halinin sürekliliğini ve kaosu beraberinde getirecektir.

Doğa yasaları gereği, her insan istediği her şeyi hatta başka bir insanın gövdesinin üzerinde bile gücü yettiği sürece etki yapma hakkı bulunur. Bu nedenle hiçbir kimsenin güvenliği söz konusu değildir. Doğa durumundaki insanın yaşamak için rekabet, güvensizlik, açgözlülük gibi yolları kullanması, Hobbes'un zihninde sürdürülebilir bir sosyal organizasyon yaratılması için bir devlete ihtiyaç olduğu kanaatini oluşturmuştur (Kalemaj, 2017: 69).

Doğa durumunda ölüm korkusu, yalnızlık, yoksulluk, kısa ve vahşi bir hayat süren insanlar, mal ve canlarının korunmadığı ayrıca adalet ve mülkiyetin olmadığı bir hayat yerine barış içerisinde yaşamının yolunu "doğa yasaları"ni toplum yasalarıyla sınırlamakta bulmuşlardır (Hobbes, 2007: 96,106). İnsanlar, aslında çıkarıcı ve çatışmacı bir doğal yaşama sahiptir. Ancak, akılları aracılığıyla rasyonel bir tercih yaparak sınırsız özgürlüklerinden vazgeçmelerinin, bütün yetki ve güçlerini egemen bir güce devretmenin herkesin faydasına olacağını görmüşlerdir (Williams, 1996: 220). Egemenin doğa durumundaki insanları korumasında oluşturduğu ceza sistemi topluluğun bir araya gelerek devlet oluşturmasını zayıflatan bir durum olmasına rağmen (Carvalho, 2015:8), insanlar doğa durumunun tüm olumsuzluklarının giderilmesi için kendi aralarında yaptıkları bir sözleşme ile tüm haklarını sözleşmede taraf olmayan bir egemene sürekli bir şekilde devrederek devleti kurmuş ve uygar toplum durumuna geçmişlerdir. Bu sebeple herkesin tüm gücünü tek bir egemene devretmesiyle doğa halindeki korkunun yerini artık devletten korku almış olacaktır.

Hobbes'un toplum felsefesi "bencillik", "bireycilik" ve "faydacılık" ilkelerine dayanmaktadır. Pufendorf'un düşüncesine zıt olarak Hobbes'un felsefesine göre doğa durumunda insanların ahlaki değerlerinin bir önemi yoktur. Bu nedenle ahlakın geçerli olmadığı bir ortamda insan egosu ve kişisel çıkarlarıyla yönlendirilmektedir (Kalemaj, 2017:69). Hobbes'a göre insanların birbirleriyle temasları ya karşılıklı ihtiyaçlarını gidermek ya da şan ve şöhret peşinde koşma arzularından ileri gelmektedir. Bu nedenle toplumun oluşumu arkadaşlıkların değil benlik sevgisinin ürünü olarak ortaya çıkar (Hobbes, 2014: 24). Bu anlayış doğrultusunda insan kendi arzularının yerine getirilmesi için arkadaşlık kurmakta ve toplumsal kuralları oluşturmaktadır.

Hobbes'a göre insanların arzu ve isteklerini karşılayacak maddi ve sosyal kaynaklar sınırlıdır. İnsanların bencillikleri, iktidar, zenginlik ve bitmeyen arzuları rakipleri ile sürekli bir çatışma ve savaşın olması için yeterli bir sebeptir (Hartz ve Nielsen, 2015: 12). Bu nedenle Hobbes, toplumsal güvenin sağlanabilmesi, çatışmaların en aza indirilmesi için doğayı sürekli kontrol altında tutabilecek egemen güç olan devletin mutlak hâkimiyete sahip

olmasını zorunlu görmektedir (Hobbes, 2007: 153-154, 179-180). "Bu zorunluluk devlet sözleşmeye tabi kalıp görevini yaptığı müddetçe devam edecektir. Kişi kendi canını koruyabilir, meşru müdafaa hakkı vardır. Egemenin kural koymadığı durumlarda uyruk, yapma veya yapmama özgürlüğüne sahiptir. Uyrukların devlete olan ödevi, devlet onları korudukça devam eder. Kral, yönetimi bırakırsa, uyruklar mutlak doğal özgürlüğe geri dönerler" (Şahin ve Doğan: 2017: 347).

Devletin varlık kazanması doğa durumunda bulunan insanların birbirlerine karşı zararlı eylemlerden vazgeçtiklerini gösterir. Hobbes, De Cive'de doğa durumunda her insanın aynı şiddette olmasa da birbirine zarar verme isteği olduğunu ifade eder (Hobbes, 2014: 26). Bu nedenle, Leviathan'da geçen devletin amacı, doğal hukukla elde edilemeyecek olan bireysel güvenliğin sağlanmasıdır. Adalet, eşitlik, alçakgönüllülük, hakkaniyet ve merhamet egemen gücün olmadığı yerde insanı taraf tutmaya, kibirli olmaya ve öç almaya sürükleyen kavramlardır (Hobbes, 2007: 127-128). Bu nedenle egemen güç olan devletin toplumsal düzen için ihtiyaç nispetinde kılıcın zorunu göstermesi gerekli görülmelidir. Toplumsal olaylarda güvenlik güçlerinin müdahalelerinde uyguladıkları orantısız güç uygulamaları kimileri için özgürlüklere aşırı baskı olarak nitelendirilmektedir. Ancak, Hobbes'un devlet anlayışına göre otoritenin sarsılması egemen gücün devrilmesi için yapılan her türlü hareket, insanların toplumsal sözleşme kurallarına uymaması nedeniyle cezalandırılmalarını haklı kılar. Çünkü egemen güç, devletin devamı, uyruğundakilerin barış ve huzuru için otoritesini hiç kimseyle paylaşmamalıdır. Hobbes'un gerekli gördüğü devlet otoritesi aslında bireyin varlığını ve yaşam hakkını koruma arzusundan kaynaklanmaktadır.

Hobbes'e göre devlet yönetimlerinden memnun olmayanlar monarşiyi tiranlık, aristokrasiyi oligarşi, demokrasiyi ise anarşi olarak tanımlarlar (Hobbes, 2007:471). Monarşik yönetimlerde tek gücün olması, egemenin çıkarının halkın çıkarıyla özdeşleşmesi, monarkın güvendiği kimselerin fikrini istediği yerde ve zamanda alması en iyi yönetim tarzı olmasına yol açar. Aristokrasi ve demokrasi de ise halkın refahı, zararlı görüşlerden, yasal olmayan eylemlerden ve iç karışıklıktan doğrudan etkilenir. Bu iki yönetim şeklinde de yönetimdeki insanlar her zaman birbirlerini kısınar, çıkarları doğrultusunda konuşurlar ve tartışırlar bu nedenle kargaşa hiç bitmeyen bir sorundur (Hobbes, 2007: 139-141).

Hobbes'un "toplum sözleşmesi"ne göre taraflar arasında sözleşmenin yapılma nedeni can ve mal güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu nedenle toplumsal düzenin sağlanması için Leviathan'ın keskin dişleri, kendisinde sonsuz özgürlük gören ve doğa kanunlarını sadece kendi çıkarına yürütmek isteyenlerin ya toplumsal sözleşmeye uymasını sağlayarak kılıçlarını kınlarına sokturacak ya da daha keskin ve güçlü devletin kılıcı (yasaların uygulanması) ile canlarını acıtarak toplumsal düzen sağlanmış olacaktır.

EGEMEN DEVLET OLMANIN ŞARTI MUTLAK HÂKİMİYET

Egemenlik; bir kişi, azınlık ya da halkın çoğunluğuyla temsil edilebilir. Hobbes'a göre egemen gücün mutlak, sürekli ve bölünmez olması, başka hiçbir güçle egemenliğin paylaşılmaması devletin ayakta kalmasını

sağlayacaktır. Avrupa’da otuz yıl savaşları sürecinde yapılan anlaşmada devlet dışındaki tüm otoritelerin devre dışı bırakılması, devletin tek egemen güç kabul edildiğinin başlangıcı olarak görülür (Philpott, 1995: 353-368).

Devlet, kendisine itaat edilmesini zorlayıcı gücüne ve yönetilenlerin rızasıyla ortaya çıkan otoritesiyle sağlamaktadır. Devletin egemenliği kazanmasının iki yolu bulunur. Bunlardan ilki devlet erkinin yönetime karşı gelenlere zor kullanarak kılıç zoruyla boyun eğdirmesi, gerekirse yok etmesi ve kendi yönetimini kabul etmesiyle elde edilebilen “edinilmiş devlet” şeklindedir. Egemenliğin ikinci yolu ise, insanların kendi güvenliklerinin tesis edileceği düşüncesi ile gönüllü olarak bir kişiye ya da kurula anlaşarak teslim olmaları olup sözleşme ile kurulmuş “siyasal devleti” ifade etmektedir (Hobbes, 2007: 130). Günümüzde bu iki devlet şeklini birbiriyle birleştiren siyasal devlet görünümü edinilmiş devlet anlayışıyla hareket eden yönetimler bulunmaktadır. Bu siyasi yönetim şeklinde kendi düşüncelerine aykırı hareket eden güç, düşünce ya da örgütlerin devletin gücü ile yok edilmesi ve bu politikaların da devlet menfaati kılıfında yürütülmesi sıklıkla karşılaşılan bir durum olmaya başlamıştır.

Egemenin öncelikli olarak en temel görevi, halkın güvenliğini ve mutluluğunu sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için halkın başka ülkelerin yönetimini daha fazla sevmemesi, egemenden başka hiçbir güce bağlanmaması ve hiçbir gücün davranışlarına hayranlık duymaması egemen tarafından öğretilmelidir. Ayrıca, halkın haksızlık, kurnazlık, zorbalık yapmaması, yasalara itiraz etmemesi gerektiği de öğretilmeli ve egemen yurttaşlarını da kimseye muhtaç bırakmamalıdır (Hobbes, 2007: 237-243).

İstikrarsızlık ve belirsizlik açısından, insan ahlaki rölativizmden kaynaklanan riski önleme eğilimindedir. Bu yaklaşıma göre insanların hem kendileri hem de başkaları için uygun ve açık kuralları bireysel olarak oluşturamaması, tüm yetkilerin tek bir güçte toplanması zorunluluğunu doğurmuştur (Kalemaj, 2017:70). Hobbes’a göre kılıcın gücü gösterilmezse yapılan anlaşmalar sözden ibaret kalır ve insan kendini güvende hissedemez (Hobbes, 2007: 127). Kurulu bir iktidarın olmaması ya da iktidarın güvenliği yeterince sağlayamayacak durumda olması herkesin diğer insanlara karşı kendisini savunması, kendi gücü ve kurnazlığı ile sağlanacak ve yapılan tüm eylemler de meşru görülecektir.

Hobbes’a göre egemen güce itiraz edilemez. Uyuşandaki halkın barışı ve savunulması için gerekli önlemleri almak ve yurttaşlara hangi düşüncelerin öğretilmesi gerektiğine karar vermek egemenin kontrolündedir. Egemen güç, yurttaşları yargılama ve anlaşmazlıkları dinleyip adaletli bir şekilde çözüme kavuşturmak, uyrukların devlete zarar vermelerini engellemek için de bedensel ve parasal cezalar vererek onları kontrol etmekle yükümlüdür. Egemen, insanları devlete hizmet etmeye teşvik etmek için mal, mülk, para, şan ve şöhretle ödüllendirir. Gücün devamlılığı için ödül ve cezanın hak ve adalet ölçüsünde dağıtılması şarttır. Egemenin gücü sürekli ve bölünemez olduğu için kendisi feragat etmediği sürece asla yok olamaz. Uyrukların gücü ve şerefi ise egemen güç karşısında yok olur (Hobbes, 2007: 134-137).

Hobbes’un bu egemenlik anlayışını benimseyen politik yaklaşımlar, demokratik toplum yapısına kısmen aykırıdır. Demokratik toplumlarda uyrukların yaşam şekilleri ve düşünce yapılarına müdahale uygun

görülmezken Hobbes, devletin uyruklara ne öğretilmesi gerektiğinin bile düzenlenmesinden yanadır. Her ne kadar eğitim sistemi devlet tarafından düzenlense de uyrukların tüm düşünce yapısına müdahale modern demokratik toplumlarda kabul edilemez bir durumdur.

Hobbes, Leviathan'da egemenliği cebir gücünün tek sahibi olarak ifade etmiş ve egemenin her türlü kısıtlamadan da azade olduğunu ima etmiştir. Egemenin bütün fiilleri, onun uyruğundakilerin korkarak da olsa rızalarıyla gerçekleştiği için meşru görülmüştür. Bu nedenle bütün iktidar meşrudur ve "iktidarın kötüye kullanılması" ifadesi anlamsız bir suçlamadır (Erdoğan, 2004: 354). Sözleşme sadece uyruklar arasında yapıldığından egemen olarak seçilen bir kişi ya da kurulun uyruklarına karşı bir yükümlülüğü de bulunmaz (Hobbes, 2007: 132; Çapar ve Yıldırım, 2012: 9-11). İnsanların verdiği yetki bir irade ve sorumluluk göstergesi olduğu için toplumsal anlaşma nedeniyle sorumluluk tamamen taraflara aittir (Hobbes, 2007: 132; Kalemaj, 2017: 70). Taraflar, vatandaş ile vatandaş arasında olduğu ve devlet ile yapılmadığı için verilen söz gereğince insanların egemen güce itiraz etme hakkı olamaz, aksi durum cezalandırılmayı gerektirir. Bu görüşe göre anlaşmada devletin taraf olmaması, insanların kendi iradeleriyle bir kişi ya da gurubun egemenliğini kabul etmesi egemen gücün her şartta yaptığına razı olmasını ve yapılanların meşru olduğunu göstermektedir.

"Egemene itaat etme ödevinin sınırını sadece "güvenlik" ile çizmiş olan Hobbes, güvenliğin sağlanmadığı yerde, devlete itaatin beklenmesinin boş olduğunu vurgular. İnsanın kendi yaşamını koruma hakkının hiçbir şekilde devredilemeyecek bir hak olduğunu; aksi halde sosyal sözleşmenin bütün anlamını kaybedeceğini ifade eden Hobbes, herkesin, şartlar ne olursa olsun, yaşamını korumak için "direnme hakkının" ya da "itaatsizlik özgürlüğünün" olduğunu altını çizer" (Şahin ve Doğan: 2017: 347).

Doğa yasasına göre her insan kendi yaşam özgürlüğünü koruma açısından mutlak özgürlüğe sahiptir. Bu amaç doğrultusunda kendi gücü, aklı ve yargısı ile hareket ederek doğal hukuku uygulamaktadır (Kalemaj, 2017: 68). Hobbes'a göre bireyin yaşama ve güvenlik hakları toplumu oluştururken beraberinde getirdikleri haklarıdır, mülkiyet hakkı ise devletle birlikte oluşmuştur (Çapar ve Yıldırım, 2012: 18). Toplumsal sözleşme gereği, insanlar asgari menfaatleri doğrultusunda doğal özgürlükten vazgeçerek kendileri için barış, doğruluk ve güven içinde yaşamayı garanti altına alacakları bir makama itaat etmeyi kabul etmişlerdir (Kalemaj, 2017: 70). Bu nedenle, devlet bireylerin yaşama hakkını, mülkiyet hakkını ve can güvenliğini sağlamak zorundadır. Bireyin yaşam hakkı ve güvenliğinin sağlanmadığı durumlarda devletin birey üzerine egemenliği artık kabul edilemez hale gelmiş demektir. Bu durum, Hobbes içinde geçerli iken çoğu zaman Hobbes'un bu yönü gözden kaçmaktadır.

DEVLETİN MUTLAK ÖZGÜRLÜĞÜNE KARŞI BİREYİN YAŞAM ÖZGÜRLÜĞÜ

Latince "Libertas" kelimesinden gelen özgürlük kavramı, İngilizce "liberty" ve "freedom" kavramları ile ifade edilmektedir. Özgürlük; dışardan bir zorlama, baskı ve sınırlama olmadan eylem ve seçenekleri kendi iradesi ile belirleme (Thiselton 2002: 107); her hangi bir ön şart veya kanun nedeniyle bireyin davranışlarının engellenmemesi ya da terk edilmesinin belirlenmemesi olarak tanımlanabilir (Plantinga, 2002: 29).

Thomas Hobbes'un siyaset teorisi, bireysel özgürlükleri ve eşitliklerinin normatif önemi açısından modern siyasal toplumlarda olduğu kadar liberal hukuk sistemleri açısından da önemli bir başlangıç noktasıdır. Hobbes'un liberal gelenekle ilişkisi hem bireysel özgürlükler hem de egemen devletin çağdaş ceza sistemlerini kavramsallaştırmasına dayandırılır (Carvalho, 2015: 1-32). Hobbes'a göre özgürlük bireyin gücü ve zekâsı ölçüsünde yapmak istediği her şeyi her hangi bir engele takılmadan yerine getirmesi olarak ifade etse de gerçek özgürlüğün devlete ait olduğunu ileri sürmüştür (Hobbes, 2007: 92, 155). Devlet her ne kadar hakiki özgürlüğün sahibi gibi görünse de bireyin özgürlüğüne başka bireylerin müdahalede bulunmasını engelleyen güçtür. Bu güç bireye düzeni sağlamada müdahale hakkına sahip olan yegâne adrestir.

"Yasanın yasaklamadığı her şeyi yapabilirsin" ilkesini savunan Hobbes, bu yönüyle liberal görüşü benimsemiştir. Hobbes'un liberal olduğu hem C. B. Macpherson tarafından, hem de Leo Strauss, Michel Villey, François Rangeon ve R. Capitant tarafından belirtilmiştir" (Şahin ve Doğan, 2017: 339).

Katı belirlenimcilere göre bireyin davranışlarını yerine getirmesi olgu ve olaylarca belirlenirken, libertarianlara göre, evrende herhangi bir belirlenim söz konusu değildir. Özgür davranış bireyin istek, arzu ve ümitlerine bağlı olarak içten gelen nedenlerle şekillenir (Hasker, 1989: 67). Bağdaşmacı özgürlük anlayışında ise belirlenim ve özgürlük bir arada bulunabilir. Bireyin özgürlüğü tamamen sınırsız değildir, sınırlar dıştan değil bireyin kendi doğasıyla belirlenmektedir (Taliaferro ve Marty, 2010: 49). Hobbes, Locke, Hume ve Mill gibi filozoflar ılımlı belirlenimci düşünürler olarak kabul edilir. Bu filozoflara göre özgür bir eylemin fiziksel veya psikolojik olarak yerine getirilmesinde zorunluluk bulunmadığı, eylemlerin kişinin karakteri, deneyimleri ve diğer içsel nedenlerine bağlı olarak da gerçekleşebileceği kabul edilir. Bağdaşmacı özgürlük anlayışında bireyin eylemleri kendi doğa ve durumuna göre en iyi olanı seçmesi ve davranışta bulunması esasına dayanır (Şimşek, 2017: 13-14).

Liberalizm, Hegelci anlayıştaki kutsallaştırılmış devlet anlayışının yerine hukuk devleti anlayışıyla, devletin keyfi davranışlarına karşı bireyi koruma altına almaya çalışmıştır (Cosgrove, 1980: 84). Hegelci geleneğe göre ise devlet, meşruluğunu kendi üreten bir siyasal kurumdur. Bu anlayış liberalizmin "iyi düzenlenmiş bir toplum, bireysel hak ve özgürlükler kavramına dayanmalıdır" önermesine karşı çıkar (Akan, 2011: 24). Hayek, bireysel özgürlüklerin ancak kanun teminatı altında yaşayabileceğini, aslında genel soyut kurallar bütünü anlamında hukuka uyulduğunda başkasının iradesine tabi olunmadığını ve özgür olduğumuzu ileri sürmektedir (Hayek, 1976: 153). Hobbes ise monark devlet anlayışını şiddetle savunan bir filozoftur. O'na göre devletin sözü yasadır ve egemenin yasalara uyması gerekmez. Sadece bireyin özgürlüğünün yasalar çerçevesinde olabileceği, yaşama hakkıyla ilgili durumlarda ise bireyin yasalara karşı özgürlüğünü savunabileceği vurgulanmıştır (Hobbes, 2007: 157, 191). Modern hukuk devleti anlayışında da iktidarın bireyin özel alanına müdahale etmesi çatışmayı başlatacak bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Akan, 2011: 25). Modern demokratik siyasal politikacıların kendi menfaatleri için edinilmiş devlet anlayışıyla hareket etmesi bireyin temel hak ve hürriyetlerinin kısıtlanmasına ve özel alanına daha fazla müdahaleye sebep olacağı için kaos ve çatışma ortamının da artacağı unutulmamalıdır.

İçinden gelen duyguları ile yapmak istediği her şeyi engellemelere takılmadan yerine getirebilme özgürlüğü verilen kişiler, kendisine yararı olan ve mutluluğunu artıracak davranışları bencil ve sorgusuz bir şekilde yaparken, bu eylemin başkasına vereceği zararı ise düşünemez hale gelirler (Hobbes, 2007: 92-93). Bunun nedeni Hobbes'a göre, doğada istek ve arzularımıza yönelik hareketlerimiz üzerinde ahlaki, yasal veya toplumsal açıdan normatif bir kısıtlamanın olmamasıdır (Hartz ve Nielsen, 2015: 12; Hobbes, 2007: 96, 106). Bundan dolayı Hobbes, devletin mutlak özgürlüğünü sadece bireyin yaşamdaki özgürlüğüne zarar vermediği müddetçe sorgulanamaz olarak görür.

Hobbes, Locke ve Rousseau gibi düşünürler insanların doğarken eşit ve özgür olmalarına rağmen doğa durumunda güvensizlik, ölüm korkusu ve mülkiyet edinme istekleri doğrultusunda özgürlüklerini toplum sözleşmesi ile egemen güce devrettikleri görüşündedirler (Akan, 2011: 28-29). Egemen tarafından korunan bireyler, toplum sözleşmesiyle herkesin ortak çıkarı açısından bireysel özgürlüklerin korunmasını garanti altına almış olur (Carvalho, 2015: 13). Hobbes'a göre, insanlar hipotetik olarak doğarken birbirine eşit oldukları için eşitlik beraberinde güvensizliği ve savaşı getirmiştir. Hobbes'un insanların doğarken eşitliğini, bireylerin bedensel özelliklerinden daha ziyade zihinsel yetenekleri yönüyle değerlendirdiği düşünülmektedir (Hartz ve Nielsen, 2015: 11-12). İnsan doğası gereği zihinsel açıdan kendini daha iyi tanıy ve herkesin kendi payından memnuniyeti eşitliğin bir göstergesi olarak da kabul edilmiştir (Hobbes, 2007: 93).

İnsanların her zaman ve her konuda eşit olması özgürlüklerinin de sınırsız olması anlamına gelir. Özgürlüklerin sınırsızlığı ise onların var olan her şeyi istedikleri gibi elde edebileceklerini düşünmesine, güvensizlik ortamı oluşmasına ve sonuçta savaş ve kargaşaya sebep olur. İnsanları barış içinde bir arada tutacak egemen bir gücün yokluğu bireylerin bencillikten gelen doğaları gereği birbirine saldırmaları için yeterli bir sebeptir (Hobbes, 2007: 95-96). Egemenin güçsüzlüğü, insanların egemene karşı olan sözleşmesini bitirdiği için "insan insanın kurdu olur". Bireylerin sınırsız özgürlüğü herkesi her şeye tek başına hâkim olma duygusuna sürükler. Herkes kendisini daha değerli bir varlık olarak gördüğü için karşısındaki kişinin de kendisini böyle görmesini bekler. Aksi durumda insanlar birbirlerini yok etme ve zarar verme yoluna gireceklerdir.

İnsanların birbiriyle mücadele etmesinin nedenini Hobbes; rekabet, güvensizlik ve herkesten üstün olma tutkusunun doğal durumdan itibaren var olmasına bağlamaktadır (Hobbes, 2007: 94; Hobbes, 2014: 80). Doğa durumundan birleşerek egemenliklerini tek bir güce devreden insanlar, artık tek bir iktidarın kendileri hakkında çıkaracağı yasalara ve sözleşme kurallarına uymalarını zorunlu hale getirmiş olur. Güç kullanma hakkı 'bir'in, yani egemenin tekeline verilip, durağan olmayan eşitliğin yerine egemen ile uyruklar arasındaki durağan sürekli bir eşitsizlik oluşturulur (Ağaoğulları ve Köker, 2009: 214). Hobbes'a göre insanın mutlak bir özgürlüğü söz konusu olamaz, yasalarca yapılmasına izin verilen eylemleri ancak aklı yardımıyla özgürce seçebilir. İnsan davranışlarını sebep açısından zorunlu, fiile çevirme açısından ise özgür kabul etmektedir. Hobbes, insan seçiminde özgür olmasa da seçiminden sonra gelen hareketi yapıp yapmamakta özgür olmasını "her şeye rağmen özgürlük" olarak ifade etmiştir (Karagözoğlu, 2006: 220-221). Locke'un toplumsal sözleşmesine göre, devletin güvenliği ihlal etmesi, bireyin hak ve özgürlüklerini koruyamaması durumunda bireyin itaatsizlik

özgürlüğü bulunmaktadır. St. Thomas d'Aquin de iktidarın zorbalıkla ele geçirilmesi ya da meşru yoldan iktidar olan egemen gücün sonradan zulüm yoluna sapması durumunda halkın ayaklanma özgürlüğünden yanadır (Akan, 2011: 25).

Hobbes'a göre de bireyin yönetime tam ve koşulsuz bir teslimiyeti söz konusu olamaz. Vatandaşlar, yasaların belirlediği sınırlara göre kendilerine yönelik saldırılara cevap verme özgürlüğüne sahiptir. Ancak egemen güç, bireyin yaşama faaliyetlerini sonlandıracak nitelikte emirler veriyorsa bu durumda vatandaşın emirlere karşı gelme özgürlüğü ortaya çıkacaktır. Egemenin yasalarla kuralları belirlemediği durumlarda ise bireylerin kendi isteklerine göre davranma özgürlüğü bulunur (Carvalho, 2015: 7). Hobbes'a göre insanların barış ve huzuru bulmasının yolu tüm doğal özgürlüklerini yönetime devretmeleriyle sağlanabilir. Ancak, egemenin baskısına karşı bazı özgürlüklerini de ellerinde tutmaları şarttır (Hobbes, 2007: 13; Ağaoğulları ve Köker 2009: 194). Bu anlayış doğrultusunda bireyler bir taraftan diğer insanların saldırılarından korktukları için kendilerini egemen gücün kılıcının gölgesine sığınmaya mecbur görmeli, diğer yandan da egemenin kendi yaşam haklarını ellerinden alma korkusuna karşı bir takım özgürlüklerini ellerinde tutmaları gerekir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Devlet; insan topluluğu, toprak bütünlüğü ve egemenliğin elde edilmesi ile ortaya çıkan yapay bir oluşumdur. Devletlerin oluşumu, Oppenheimer'a göre kabilelerin birbirini himaye altına almasıyla gelişmiştir. Diğer yandan Platon, bireylerin tek başına yetemediği durumları, Aristoteles insanların en iyiyi elde etme arzularını, Hobbes'da doğa durumunda herkesin eşit şartlardaki özgürlüğünün neden olduğu sürekli kaos, savaş ve ölüm korkusunu devletin oluşmasına sebep olarak göstermiştir.

Hobbes'a göre yasaların olmadığı doğa durumunda adaletsizlik, haksızlık, iyi ve kötü kavramları da geçersizdir. İnsanların arzuladığı aynı şeye herkesin eşit hakkının olması insanların birbiriyle çekişmesini ve savaş halinin sürekliliğini de beraberinde getirecektir. Locke ise doğa durumunda güvenli, barış ve bireysel özgürlüğün olduğu bir yaşamdan bahseder. Savaşların ve kaosun ancak insanın kendi güvenliğinin tehlikeye atılması durumunda ortaya çıkacağını düşünmektedir. Pufendorf'un aksine Hobbes doğa durumunda insanların ahlaki değerlerinin bir önemi olmadığı düşüncesindedir. Bu nedenle ahlakın geçerli olmadığı doğa durumunda insan egosu ve kişisel çıkarlarıyla hareket eder. Hobbes'un toplum felsefesi görüşüne göre insanlar "bencillik", "bireycilik" ve "faydacılık" anlayışıyla toplumsal birliktelik oluştururlar. Bu nedenle insanlar arkadaşlık kurarken sevgiden ziyade o kişiden elde edeceği faydayı gözetmektedir. Hobbes, doğa durumunda insanların bitmek bilmeyen arzularının ve bencilliğinin savaş çıkarmak için yeterli bir sebep olduğunu düşünür. Bu durumdan kurtulmanın yolunu Hobbes, herkesin istencini aynı doğrultuda birleştirecek, gücünü hiç kimseyle paylaşmayacak, tek ve mutlak güç sahibi olan monark devlet sisteminde bulmuştur.

Devlet yönetimi, insanların tüm güç ve haklarını tek bir gücü temsil eden kişi ya da gruba devretmesiyle şekillenir. Devlet, yasaları yapma, zor kullanarak da olsa uygulama ve yargılama hakkına sahiptir. Egemen güç olmak isteyen devlet uyrukların nasıl yaşayacağını, ne düşüneceğini, ne tür kitaplar okuyacağını bile göstermeli

hatta bu gücünü uyruğundaki insanlara da öğretmelidir. Ayrıca, halkın başka ülkelerin yönetimini benimsememesi, egemenden başka dini gruplar ya da başka hiçbir güce bağlanmaması ve hayranlık duymaması da egemen tarafından öğretilmeli, yurttaşlarını da kimseye muhtaç bırakmamalıdır. Toplum sözleşmesi gereğince meydana gelen bu yönetim, tüm insanlara eşit davranmalı, kimsenin ayrıcalığı olmamalı, kurallara uymayanlara korku salacak yasaları yapmalı, gerektiğinde kılıcın zorunu gösterecek bir gücü de bulunmalıdır. Buradan da anlaşılacağı gibi Hobbes'un düşüncesindeki devlet asla kötü olamaz, adaletsizlik yapamaz. Ona göre devletin olmadığı yerde bireyde özgür olamaz. Eğer devletin kötü ve adaletsiz bir yönetimi gerçekleşirse o zaman toplumsal sözleşme bozulmuştur ve birey kendini savunma hakkına sahiptir.

Hobbes'a göre vatandaşın tüm haklarını devlete devretmesi nedeniyle yönetimden memnun olmayanlar hükümet şeklini değiştiremez, vatandaşlıktan vazgeçemez, egemen gücü eleştiremez, egemeni cezalandırma gibi faaliyetlerde bulunamaz. İnsanların rızası ile iş başına gelen egemen gücün bütün eylemleri de daha baştan kabul edilmiş demektir. Hobbes, burada insanların çoğunluğunun egemen güce yetki vermesini yeterli görmektedir denilebilir. Bu nedenle uyruğun iktidarın yönetim şeklini beğenmeme hakkı da bulunamaz. Hobbes'a göre devlet yönetimi ister monarşi, ister aristokrasi isterse de demokrasi olsun uyruktaki insanlardan bazıları muhakkak sisteme karşı çıkacaklardır. Bu kişiler monarşiyi tiranlık, aristokrasiyi oligarşi, demokrasiyi ise anarşi olarak tanımlarlar. Hobbes ise bu yönetim şekilleri içerisinde monarşik yönetim tek güçtür, egemenin çıkarı ile halkın çıkarı özdeştir, monark güvendiği kişilerle istediği zamanda ve zeminde fikir alış verişinde bulunur, görüşünü ortaya koymaktadır. Diğer yandan Hobbes'a göre hem Aristokrasi ve hem de demokrasi yönetimindeki insanlar her zaman birbirlerini kıskanır ve çıkarlarını korurlar, tartışırlar. Bu nedenle her iki yönetimde de kargaşa hiç bitmeyen bir sorundur.

Locke ve Hobbes'a göre toplum sözleşmesi gereğince devletin güvenliği sağlayamaması durumunda bireyin itaatsizlik özgürlüğü bulunur. St. Thomas d'Aquin de iktidarın zorbalanın eline geçmesi veya meşru iktidarın zulüm yoluna girmesi durumunda halkın ayaklanmasını meşru görmektedir. Hobbes ise uyruğun özgürlüğünü egemenin yasaklamadıklarıyla sınırlı tutmuştur. Bununla birlikte çoğu düşünür gibi Hobbes da bireylerin yaşam tehlikesi söz konusu olduğunda özgür davranabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca, egemenin emriyle bile olsa uyrukların kendileri ve akrabalarına saldırılara karşı savunma hakları da bulunmaktadır. Egemen erkin mutlak ve sınırsız gücü olsa da insanların kendini koruma hakkı hiçbir şekilde devredilemez. Bunun nedeni sözleşmenin yaşam hakkı üzerine yapılmasıdır. Sözleşmenin iptali tüm ahitleri geçersiz kılacağından kişinin yaşam hakkını sınırlandıran emirlere karşı özgürlüğü ve hakkını koruması için doğa durumuna dönmesi bir zorunluluk haline gelir.

REFERENCES / KAYNAKÇA

- Ağaoğulları, M. A. Köker, L. (2009). *Kral Devlet ya da Ölümlü Tanrı*. Ankara: İmge, 194-214.
- Akal, C. B. (1995). *Sivil Toplumun Tanrısı*, İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Akan, Ö. (2011). "Hukuk Devletinde Bireyin Özgürlüğü Ve Devletin Güvenliği Çatışması". *Hukuk Gündemi Dergisi*, 2: 22-29.

- Emeklier, B. (2011). "Thomas Hobbes Ve John Locke'un Güvenlik Anlayışlarının Karşılaştırmalı Bir Analizi". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 7(13): 99-123.
- Erdoğan, M. (2004). *Anayasal Demokrasi*. Ankara: Siyasal Kitabevi. 354-355.
- Carvalho, H. (2015). "Liberty And Insecurity in The Criminal Law: Lessons From Thomas Hobbes". *Criminal Law and Philosophy*, doi: 10.1007/s11572-015-9369-y. pp. 1-31.
- Cosgrove, R.A. (1980). *The Rule Of Law: Albert Venn Dicey, Victorian Jurist*. London: Macmillan.
- Çapar, S. ve Yıldırım, Ş. (2012). "Hobbes Ve Lock'un Devlet Düşüncesine Katkıları". *Türk İdare Dergisi*, 474(Haziran sayısı):1-22.
- Şahin A, Doğan, A. (2017). Genel Kamu Hukuku Bağlamında Thomas Hobbes'u Yeniden Düşünmek: Burjuvazi Ve Monark Yandaşlığı Ya Da Burjuvazi Ve Monark 'ın'- Tanrı 'out'. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 Sayı: 14: 334-347.
- Hartz, E. ve Nielsen C.F. (2015). "From Conditions of Equality to Demands of Justice: Equal Freedom, Motivation and Justification in Hobbes, Rousseau and Rawls". *Critical Review Of International Social And Political Philosophy*, 18(1):7-25.
- Hasker, W. (1989). *God, Time, Knowledge*. Ithaca: Cornell University Press.
- Hayek, F. A. (1976). *The Constitution of Liberty*. London And Henley: Routledge And Kegan Paul.
- Hobbes, T. (2007). *Leviathan Veya Bir Din Ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi Ve Kudreti*. Çev., Semih Lim, 6. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 11-471.
- Hobbes, T. (2014). *De Cive (Elementa Philosophica De Cive)*. Çev., Deniz Zarakolu. İstanbul: Belge Yayınları. 24-83.
- Kalemaj, E. (2017). "Social Contract: Sovereign Contracted Or Created? - Comparative Analysis Between T. Hobbes And S. Pufendorf". 11th International Conference On Social Sciences, Helsinki, 20-21 January Proceedings Volume I. 67-75.
- Karagözoğlu, H. (2006). "Homo Homini Lupus, Thomas Hobbes'un Ahlâk Felsefesi Üzerine". *M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1): 215-242.
- Philpott, D. (1995). "Sovereignty: An Introduction And Brief History". *Journal of International Affairs*, 48(2): 353-368.
- Plantinga, A. (2002). *God, Freedom And Evil*. Michigan: William B. Eermans Publishing Company.
- Şimşek, İ. (2017). *Düşünce Tarihinde Tanrı'nın Özgürlüğü Sorunu*. Ankara: Elis Yayınları.
- Taliaferro, C. ve Marty, E.J. (2010). *A Dictionary of Philosophy of Religion*. New York, London: The Continuum International Publishing Group.
- Thiselton, A.C. (2002). *A Concise Encyclopedia of The Philosophy of Religion*. Oxford: Oneworld Publications.
- Williams, M.C. (1996). "Hobbes And International Relations: A Reconsideration". *International Organization*, 50(2): 213-236.